

י"ט תמוז תשס"ז, 05:58 05/07/07

והאיש משה עניו

הוא לא נודע כמקובל אך ברכותיו התגשמו • למרות גדולתו בתורה הוא העדיף להישאר בתפקיד ר"מ במקום להקים ישיבה משלו, ולא התבייש להעביר שיעורים ל"בעלי בתים", ואפילו להניח תפילין לירקן השכונתי.

מאת יואל יעקובי

השאלה שנשאל הרב משה לוי זצ"ל באחד מערבי חג הסוכות היתה רגילה לחלוטין: אדם שקנה אתרוג שאל אם יוכל לצאת בו ידי חובה אם ישלם עליו למוכר רק לאחר החג. הגאון הצעיר השיב תשובה מפתיעה, ולכאורה לא הלכתית. הוא הבין את המצוקה המסתתרת בשאלה, הוציא מכיסו 160 ₪ ומסרם לשואל.

”

אחד מתלמידיו מספר שיום אחד הופיע הרב לוי לשיעור כשבדיו חבילה גדולה של רוזמרין. היה זה לאחר שאחד מתלמידיו סיפר לו שהוא מתקשה למצוא שידוך בגלל נטייתו להקרח. "תרתית את הצמח במים ותמרח על הראש. זה יחזק את השערות וישמור שלא תהיה קירח", אמר לתלמיד

“

סיפור זה איננו חריג במסכת חייו הקצרה והמופלאת של הרב לוי. דומה שהכינוי 'מגדולי הפוסקים בדור', שהיה כבר מי שהצמיד לשמו של הגאון שלא זכה להגיע לגיל ארבעים, קשור גם בכך. ב-14 ספרי ההלכה שכתב, שיסודם בעיון מעמיק בכל רחבי הש"ס והפוסקים, ובשיעורי התורה המרובים שהעביר, משוקעת אמנם תורה עמוקה, שמראה על היקף מרשים שהגיע אליהם המחבר בעמל עצום; אולם מה ששובה את הלב בסיפור חייו הוא דווקא הגדלות בתורה המעוטרת בכתר של מידות: חתירה לאמת, ענווה ויראת שמים נדירה, המלמדות על כך שהמטרה בלימוד אינה לגדל את שם האדם אלא לעשות את רצון ה'.

יוצאים ממצרים

מוצאה של משפחת לוי ממצרים, שאליה היגרה מסוריה כמה עשרות שנים קודם לכן. במצרים הכירה המשפחה לראשונה את הרב עובדיה יוסף שליט"א, שבשנים תש"ז-תש"י כיהן שם כאב בית הדין. ההיכרות המשיכה כאשר הוכתר הרב יוסף לרבה של תל אביב, והתחזקה בהמשך, כאשר נוכח הרב יוסף בגדלותו של הרב משה לוי, ואף אמר עליו שהוא ימלא את מקומו אחריו.

יוסף ורחל לוי, הוריו של הרב משה, עלו לארץ וקבעו את מקום מושבם באזור התחנה המרכזית של תל אביב. אזור זה, שגם לפני 40 שנה נחשב כפרוץ, היווה אתגר להורים בחינוך ילדיהם. הם השתדלו שילדיהם ימעטו לצאת החוצה וישחקו בתוך הבית. כאן נולד להם, בד' בשבט תשכ"א (1961), בנם השני משה.

אחיו הצעיר של הרב משה, הרב שבתאי לוי שליט"א, מספר שאביהם הרגיל אותם מגיל צעיר להיות מיושבי בית המדרש, והיה לוקח אותם עמו לשיעור בדף היומי שנערך אחרי תפילת ערבית, הן בלילות החורף הקרים והן בלילות הקיץ המאוחרים. יוסף לוי נתן לילדיו דוגמה אישית גם בתחום המידות: פרנסתו היתה מחנות טקסטיל, שאותה ניהל ביושר: כיוון שחשש לתת פחות מהכמות שנתבקש, נהג להוסיף כמה סנטימטרים, כדי שלא לעבור על איסור גזל. אביו היה זה שדרבן אותו לרכוש ידיעות בתורה, וכך זכה הרב משה להיות בקי בחמשת חומשי תורה בטעמיהם עם פירוש רש"י כבר בגיל 12.

כשהגיע הבן משה לגיל תיכון, שלחו אותו הוריו ללמוד בישיבה התיכונית-תורנית 'היישוב החדש' בתל אביב, ועד מהרה התחבב מאוד על ראש הישיבה, הרב יהודה קולודצקי זצ"ל, שראה בו את ה'עילוי' של הישיבה. כשהיה בן 16, החל הבחור משה לוי להעביר שיעורים בגמרא ובהלכות שבת בבית הכנסת באזור מגוריו בתל אביב, דבר שלא הפסיק עד אשפוזו האחרון בבית החולים, ערב פטירתו.

כבר ב'יישוב' היה הרב לוי שקוע בלימוד. זמן קצר לאחר שהחל ללמוד נהיגה – הפסיק. הוא סיפר לחבריו כי בזמן הנהיגה הוא נזכר בסוגיית הגמרא שבה הוא עוסק, ומתנתק מהכביש. "זה מסוכן בשבילי", אמר.

משה לוי עמד לסיים את לימודיו בישיבה התיכונית, והתכונן לפרק הבא בחייו, פרק הישיבה הגבוהה. בעקבות מאמר על דרכי העיון הישר שכתב הרב מאיר מאזוז שליט"א, ראש ישיבת 'כיסא רחמים', החליט משה לוי שברצונו להכיר את מחבר המאמר. הוא הגיע לישיבה החדשה בארץ, שהעומד בראשה עלה זה לא מכבר מתוניס, ונקלע לשיעור של הרב מאזוז.

משמים כיוונו, ובדיוק באותו שיעור דן הרב בתוספות קשה, שעליו אמר הר"מ ב'יישוב': "את התוספות הזה נזכה ליישב רק אחרי תחיית המתים". והנה, הרב מאזוז ניתח את התוספות והסביר אותם בצורה מובנת, כך שכל הקושיות נפלו. מבחינת הבחור הצעיר תחיית המתים כבר הגיעה, והוא החליט שלכאן הוא מגיע ללמוד.

כעבור זמן הגיע הרב קולודצקי בן ה-70 לראות לאן פנה ללמוד ה'עילוי' של ה'יישוב'. הוא הגיע למעונה הישן של 'כיסא רחמים', בניין עלוב שחסה בצלה של ישיבת סלבודקה המעטירה. הוא נכנס לישיבה וראה תופעה מוזרה: כל תלמידי הישיבה, קטנים כגדולים, עמלים על לימוד הקריאה בתורה עם טעמים בדקדוק. הוא ניגש לתלמידו לשעבר, והורה לו להגיע אליו בערב לביתו.

משהגיע, פנה אליו הרב קולודצקי בכובד ראש: "מדוע החלטת להגיע לישיבה קטנה ולא מוכרת לכיסא רחמים", ולא הלכת לאחת הישיבות הטובות והמפורסמות?" ענה לו הרב לוי שב'כיסא רחמים' לומדים מתוך כוונה להגיע לכוונת רבותינו הראשונים והאחרונים האמיתית, מבלי להזדקק לפלפולים שהמחבר כלל לא חשב עליהם, ובנוסף, ב'כיסא רחמים' לומדים דרך של פסיקת הלכה וכתובת שאלות ותשובות, דבר שלא היה קיים בישיבות אחרות.

ישר להלכה

חבריו מהימים ההם מספרים על התמדתו בלימוד. שמונה שעות רצופות, שבהן יכול היה לשבת רכון על ספרו, כשהוא אינו נשען על משענת הכיסא, שקוע בלימוד.

גם באותם ימי בראשית של התעלותו הרוחנית, הקפיד הרב משה לוי על דרך ארץ שקדמה לתורה. סיפור קטן שזכור לחבריו הוא מנהגו של הרב לוי להיפרד מראש הישיבה לפני שנסע הביתה. בלהט הנסיעה לא כולם זכרו זאת, אבל הרב לוי זכר. לא בכדי אמר הרב מאזוז לתלמידיו על הבחור הצעיר והמתמיד: "לימדו ממשה לוי דרך ארץ". גם כשבגר ונודע כתלמיד חכם מופלג היה מקפיד להקדים שלום, וכבר כשראה מרחוק את אחד מתלמידיו היה נוהג לנופף לו בידו לשלום.

אבל הדרך ארץ והמידות הטובות גררו בעקבותיהם גם תורה, והרבה. מובן שגם עובדה זו לא נעלמה מעינו של ראש הישיבה, שהחליט, בצעד חריג, למנות לר"מ את הבחור הרווק, שהותק שלו בישיבה עמד על שנתיים בלבד – תפקיד שבו שימש עד פטירתו.

תלמידיו החדשים, שעד עתה למדו אצל הרב ינון חורי זצ"ל, שהיה מעיין ומעמיק בעל יכולת הסברה נדירה, למדו מהר מאוד שיש להם הרבה מה ללמוד מרבה החדש. יש מבין תלמידיו בשנים הראשונות שנשארו קשורים אליו וראו אותו כרבה, גם שנים רבות אחרי שהם עצמם בגרו ונעשו תלמידי חכמים מכובדים. למרות שהרב לוי הלך וגדל, וגם אחרי שהוציא את ספריו שהקנו לו שם בעולם התורה כאחד מחשובי הפוסקים, הוא סירב לעזוב את ישיבת 'כסא רחמים' ולהקים ישיבה בראשותו. הוא העדיף להישאר בתפקידו ה'זוט' כר"מ, בגלל הקשר העמוק שחש אל מורו ורבו, ראש הישיבה הרב מאיר מאזוז, שלימד אותו את דרך העיון הישר המוביל לפסיקת הלכה.

כר"מ ידע הרב לוי לזרוק לעתים מרה בתלמידיו. כדי לוודא שידעו את החומר ברמה גבוהה, היה עורך להם מבחנים בהתאם. הוא הקפיד מאוד על ההגעה הסדירה לשיעורים. עם תלמידיו היה צולל אל תוך החומר הנלמד, ולא פעם השיעור הסתיים רק שעתיים אחרי הזמן, עד שהיה צורך להניח שעון מעורר ליד הרב, כדי שיזכיר לו לסיים את השיעור בזמן.

כל תלמיד הוא כבן

למרות החשיבות הרבה שייחס לצד הלימודי, ולמרות עמלו האישי העצום בתורה, יחסו של הרב לוי לתלמידיו כאב לילדיו כלל את כל התחומים, והוא היה מוטרד גם מבעיותיהם האישיות. כך למשל מספר אחד מתלמידיו, שיום אחד הופיע הרב לוי לשיעור כשבידו חבילה גדולה של צמח רומריין. היה זה לאחר שאחד מתלמידיו סיפר לו שהוא מתקשה למצוא שידוך, בגלל נטייתו להקרח. "תרתית את הצמח במים ותמרח על הראש. זה יחזק את השערות וישמור שלא תהיה קירח", אמר לתלמיד.

דומה שהדבר המורה יותר מכל על כך שתורתו היתה באמת לשם שמים היא יכולתו להודות על האמת. קרה, גם אם לעתים נדירות, שתלמיד היה מקשה קושיה, והרב לוי לא התבייש לחזור בו מדבריו, למרות שבכוח חריפותו יכול היה לדחות את דברי התלמיד בקש. אפילו בספריו המאוחרים אנו מוצאים שהוא מזכיר דברים שכתב בספר מוקדם יותר, ומציין שעתה הוא מבין שטעה. למרות שיכול היה להתעלם ולהימנע מלהתייחס למה שכתב בעבר, הוא בחר להדגיש את טעותו, בשל אהבת האמת.

את לימודו עם תלמידיו ראה ככלי מרכזי לבירור האמת ההלכתית. בהקדמה לספרו המפורסם על הלכות שבת, 'מנוחת אהבה', כתב: "ועם זאת, לא סמכתי על דעתי הקצרה ועל כושר עיוני בלבד, וברוב ככל ההלכות שבספר נשאתי ונתתי האמונה בשיעורי הקבועים בישיבה בהלכות שבת... וכמובן נתלבנו הדברים יותר בדיבוק חברים ובפלפול תלמידים".

”

עד פטירתו הלך הרב עם חליפה קצרה, כאברך רגיל, ולא עם מעיל ארוך ('פראק') המקובל אצל רבנים. שמחה מיוחדת היתה לו כאשר הגיע פעם למסור שיעור בעיר נתיבות, והציבור החליף בינו לבין נהגו. לפעמים, כשהיה מתארח במקום מסוים והרגיש שחולקים לו כבוד רב מדי, היה מחפש לו בית כנסת שבו לא יכירוהו.

“

לימודו עם תלמידיו היה גם זה שגרם לו ללמוד את הנושא לעומק, מה שהיווה לעתים את התשתית לספריו. בהקדמה לספרו על הלכות ריבית, 'מלוה ה', הוא מציין שהורתו של הספר היא בשלושה מחזורי לימוד פרק 'איזהו נשך' בבא מציעא, המהווים את המקור המרכזי להלכות ריבית. שם הוא גם מציין מה כלל הלימוד בשיעור: "פרק איזהו נשך בעין נמרץ עם המפרשים המובהקים מהרש"ל ומהרש"א ומהר"ם שיף ומשמרות כהונה, ולמדנו גם את דברי הרי"ף הרא"ש והנימוקי יוסף. וכל דברי הטור והבית יוסף והשולחן ערוך והשפתי כהן".

ה' יעשה כרצונו

לעתים קורה כי תלמיד חכם המצטיין בצד השכלי של התורה אינו מוצא את מקומו בעולם העבודה שבלב. אולם פרק מופלא בחייו של הרב לוי היה עולם התפילה. לאו דווקא כוונות וייחודים, אלא בעיקר תפילה פשוטה, מעומק הלב. דומה שהבנתו שגם התורה שהוא זוכה לה היא מתנה משמים, ולא פרי כוחו ועוצם שכלו, היא שסייעה לו להגיע אל המסקנה ההלכתית.

סיפורים רבים מופיעים בספר 'האיש משה', על ברכותיו של הרב לוי שנענו באופן מעורר השתאות, ועל הדרכותיו בענייני העולם, כמו בריאות ופרנסה, מבלי שהבין בכך כלל. כיוון שלא היה מוכר כמקובל, ובוודאי שלא כמי שעיסוקו במיסטיקה, והוא אף התנגד לעיסוק בענייני קמענות ומקובלים דורשי ממון, יש לתלות את התגשמות ברכותיו בעמלו הבלתי פוסק בלימוד תורה לשמה ובבירור רצון ה' העולה מתוך הלכה כזו או אחרת. חז"ל הבטיחו בפרק השישי בפרקי אבות ש"כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה", ובין השאר: "נהנין ממנו עצה ותושיה".

באחת ההזדמנויות, כשתלמיד ביקש ברכה והרב הבטיח לו שהעניין יסתדר, אמר לו התלמיד בתמימות: "אני בטוח שהעניין יסתדר, כי הרב הבטיח כך". ענה לו הרב: "לא בגלל שאני הבטחתי העניין יסתדר, אלא בגלל שעל-פי התורה, העניין צריך להסתדר! הרי הדבר מפריע לך ללמוד, והרי אתה רוצה ללמוד. וכיוון שכך, לא ייתכן שתיגרם לך הפרעה בלימוד".

כאשר עברו כמה שנים מנישואיו והוא לא זכה להיפקד בילדים, שאל אותו חבר מדוע אינו פונה לבקש ברכה מרבנים. ענה לו הרב לוי בביטחון: "אני עושה רצונו של בוראי, והוא יעשה רצונו. איני רוצה להטריח רבנים בתפילה". ואכן, לאחר חמש שנות נישואין נולד לו בנו הבכור, ואחריו עוד שלושה ילדים.

בורח מן הכבוד

הרב לוי התקשה לקבל את הכבוד שהציבור הרעף עליו. עד פטירתו הלך עם חליפה קצרה, כאברך רגיל, ולא עם מעיל ארוך ('פראק') המקובל אצל רבנים. "גם על עניבה הייתי מוותר אם הישיבה לא היתה מחייבת אותי", אמר. הוא סיפר ששמחה מיוחדת היתה לו כאשר הגיע פעם למסור שיעור בנתיבות, והציבור החליף בינו לבין נהגו. לפעמים, כשהיה מתארח במקום מסוים והרגיש שחולקים לו כבוד רב מדי, היה מחפש לו בית כנסת שבו לא יכירוהו.

למרות גדלותו התורנית, השקיע הרב לוי חלק ניכר מזמנו בהעברת שיעורים לבעלי בתים, בניסיון לחברם לעולם התורה. היו כאלה שהגיעו לשיעוריו המעמיקים מבלי שהיו שומרי תורה ומצוות, ועל-ידי השיעור התקרבו לתורה.

גם בעיסוק ב'הפצות' בצורתן הפשוטה יותר לא ראה הרב לוי משום פחיתות כבוד. פעם, כשהגיע אליו הירקן הביתה, הציע לו הרב לוי להניח תפילין. הרב לא נרגע עד שרכש למענו תפילין, מבלי שחייב אותו לשלם עליהם, ואכן, אותו יהודי החל להניח תפילין בזכותו. כשהיה סנדק בברית מילה ראה נער חילוני, והניח לו ולחבריו תפילין כשהוא מסביר להם את גודל המצווה.

בהזדמנות אחרת ראה שלטכנאי מזגנים שהגיע לישיבה ישנן פאות ראש קצרות מדי. הרב דיבר על לבו שיאריך במעט את פאותיו, והסביר לו שגילוח פאות הוא מצוות לא תעשה מן התורה, כמו אכילת חזיר. אותו טכנאי התרגש, והבטיח שלהבא יתקן זאת.

כשפנה אליו בעל תשובה שהשתתף לראשונה בשיעורו, וביקש ברכה על מעבר לדירה חדשה, ענה לו הרב שלא יחתום עדיין על

כלום, והוא ייתן לו תשובה בשבוע הבא. כשהגיע בשבוע הבא וחשב שיקבל ברכה ויפרד מהרב לשלום, אמר לו הרב להפתעתו שיחפשו מקום אחר. הסתבר שהרב טרח והגיע ליישוב המדובר כדי לבדוק אותו, ושם התברר לו שאין במקום מקווה טהרה ותלמוד תורה, כך שאין זה מקום למשפחה דתית. כל זה טרח הרב לוי למען אדם שכמעט לא הכיר.

הרב לוי היה מעביר שיעורים במשך השבוע בבני ברק, בישיבה ובבית הכנסת 'יוסף דעת' שייסד, שיעור לבעלי בתים ביבנה ושיעור לתלמידי חכמים בחולון, ובעוד מקומות רבים שאליהם הזמינוהו מפעם לפעם. עבור השיעורים הרבים שלימד לא היה מבקש כסף, ורק אם נתנו לו השומעים מיוזמתם היה מקבל. כשהגיע כמה פעמים לכולל מסוים בירושלים, ולאחר הפעם השלישית נתנו לו סכום כסף גדול במיוחד, אמר הרב לוי שיפסיק ללכת לשם, כי למפרע מתברר שהלך למטרת כסף ולא למטרת הפצת תורה.

מהשיעורים הרבים שהעביר למד הרב לוי את אומנות הפשטתם של דברים קשים ומסובכים, המובנים רק לתלמידי חכמים, למילים פשוטות וברורות. רבו, הרב מאזוז, תלה את הניסוח העממי והמובן בספרי ההלכה שלו, בפרט אלו המאחרים, בשיעורים הרבים שהעביר לקהל מגוון.

הרב לוי הצטיין כפוסק אמיץ מאוד, אך גם זהיר. ככזה היה חשוב לו להכיר היטב את המציאות בטרם יחווה עליה את דעתו ההלכתית. בסדרת ספריו האחרונים, שאפשר אולי לראות בהם את שירת הברבור של חייו, הוא מסביר את דרך הכנתם של מיני מאפה שונים, ביניהם בורקס, ג'חנון, בלינצ'ס, בקלאווה, ואפילו במבה, ואת החומרים שמהם הם עשויים. כשנשאל מדוע פירט כל-כך את הדברים בספרו, ענה: "חששתי שאולי יש מקומות שבהם מכינים את המאכל בדרך שונה, וכל פרט יכול לשנות את הדין".

בירור עד האמת

חשוב להדגיש כי יכולת העיון של הרב לוי לא נבעה רק מכישורים מולדים. את כל כוחו הוא השקיע בלימוד. הוא העיד על עצמו, שהסיבה שהוא נשאר לשבת אחרי השיעור אינה כדי לענות לשאלות, כפי שחושבים אנשים, אלא "שאחר השיעור תש כוחי, אין באפשרותי לקום מהכיסא, ואני נח מעט ואוגר כוח לפני שאצא לביתי".

אולם העמל לא היה רק עמל שכלי. הוא סיפר שכמויות רבות של דמעות ותפילות שפך על ספרו 'תפילה למשה', וכן שאת חלקו הראשון של הספר 'ברכת ה' יש ללמוד עשר שנים כדי לדעתו היטב, לא רק בגלל העמל השכלי שהושקע בכתיבתו, אלא כי "הרבה יראת שמים הושקעה בו".

כבר נגענו בעניין יחסיו עם הרב עובדיה יוסף שליט"א. מעניין לציין כי למרות אהבתו של הרב לוי לרב יוסף, הוא לא נשא לו פנים, וכשמצא לנכון לחלוק עליו בהכרעתו ההלכתית לא נמנע מלעשות זאת. מעניין עוד יותר לראות את תגובתו של הרב יוסף לכך: כשסיים לכתוב את ספרו, 'תפילה למשה' חלק ב', הוא הלך לבקש הסכמה מהרב יוסף, ואמר לו כי הוא מבקש הסכמה דווקא על התשובות שבהן פסק שלא כדעתו. הרב יוסף חייך ואמר: "יפה עשית", והוסיף: "יקומו עליך ויתנגדו כפי שעשו לי כשהייתי אברך צעיר, שפסק לפעמים שלא כמו ה'בן איש חי', וחירפוני וגידפוני... אל תשמע להם ואל תהסס! תמשיך להוציא ספרים, וה' יהיה עמך".

מאידך גיסא, כשחשב הרב לוי שהצדק עם הרב יוסף, נחלץ להגנת מי שראה בו גדול הדור. מסיבה זו כתב את הקונטרס 'דבר השמיטה', כדי להגן על שיטת הרב יוסף המצדדת בקיומו של היתר המכירה בימינו. הרב יוסף מצדו מזכיר בדבריו את קונטרסו זה של הרב לוי, הצעיר ממנו בכ-40 שנה. בדומה לרב יוסף, גם לרב לוי היה חשוב שיהודים ספרדיים ישמרו על מנהג אבותיהם, וכמו הרב יוסף, גם הוא נלחם בשימוש בפאה נוכרית ככיסוי ראש.

מסירות נפש לתורה

למרות אהבתו של הרב לוי לרב יוסף, הוא לא נשא לו פנים, וכשמצא לנכון לחלוק עליו בהכרעתו ההלכתית לא נמנע מלעשות זאת. מעניין עוד יותר לראות את תגובתו של הרב יוסף לכך: כשסיים לכתוב את ספרו, 'תפילה למשה' חלק ב', הוא הלך לבקש הסכמה מהרב יוסף דווקא על התשובות שבהן פסק שלא כדעתו. הרב יוסף חייך ואמר: "יפה עשית".

אהדה רבה היתה לרב לוי להתיישבות ביש"ע. את מכתבו לרב בניה ליפשיץ שליט"א, כיום ר"מ בישיבת ההסדר שהיתה בנווה דקלים, הוא מסיים: "ה' יתברך ישלח עזרו מקודש ותתבטל עצת אויבינו ומנהיגיו החילוניים ויהודי ישראל תשכון לבטח, וירבו התושבים היהודים ביש"ע, ולא יקבלו אויבינו את אשר פיללו...".

לא רבים ידעו, אך כל תנופת הלימוד, הכתיבה וההוראה של הרב לוי היתה מלווה בייסורי מעיים קשים, שמהם סבל כ-15 שנה. לתלמידו סיפר שאת הייסורים קיבל עליו מרצונו, כאשר בעת שהיה בן 23 נכנס לבית כנסת בתל אביב שבו היו כמה גדולי תורה, והציבור, שכבר החל להכירו, חלק לו כבוד רב. כיוון שחש שגאה לבו, החליט לקבל על עצמו ייסורים.

על ייסוריו סיפר בעצמו כחודש לפני פטירתו, במסיבת הודיה שערך בסוכות על השחרור מהאשפוז הממושך מבית החולים בשנת תש"ס, והיה נדמה שהוא שב לאיתנו. הוא השתמש בדבריו של דוד המלך כדי להמחיש את מצבו: "ותורתך בתוך מעי", אמר.

גם כשחש שלא בטוב לא ויתר על הלימוד, ובמיוחד מסר את נפשו על השיעורים הרבים שהעביר. פעם הפסיק את שיעורו בגלל שהרגיש רע באופן מיוחד, ואמר לתלמידיו שאתמול כלל לא היה מסוגל לקום מן המיטה, ולכן לא הגיע, אולם היום ראה שאמנם חום גופו 40 מעלות, אך הוא מסוגל להסתובב בבית. "אם כך, אני יכול ללכת לשיעור". הוא לקח כדור להורדת החום והלך ללמד.

באור לי"א במרחשוון, יום פטירת רחל אמנו, נפטר הרב לוי, לפני שהספיק להגיע לגיל 40. תורתו שבכתב ושבעל-פה נשארה חיה וקיימת. חוג הלומדים בספריו הרבים הולך ומתרחב, ואף יצאו ספרים נוספים מכתב ידו, ביניהם: חלק חמישי של סדרת כרכי 'ברכת ה' על הלכות ברכות, שהוציא ערב פטירתו, וחלק שלישי משו"ת 'תפילה למשה'.

עוד בחייו הוקם בברכתו ארגון 'מתנה טובה', תכנית ללימוד עצמי של הלכות שבת לנשים מתוך ספרו 'מנוחת אהבה'. תלמידיו הרבים מתנחמים גם מקלטות המופצות לציבור, ובהם השיעורים שמסר בנושאים שונים. בתי מדרשות הוקמו על שמו על-ידי תלמידיו, וגם בית הכנסת הייחודי שהקים באחרית ימיו, 'יוסף דעת', ממשיכים לפעול במתכונת שהתווה מייסדם.

האיש והספר

ספר חדש שיצא לאחרונה לאור, ושמו 'האיש משה', מספר את סיפור חייו של הרב משה לוי זצ"ל, החל מהולדתו ועד פטירתו. ניכר שבספר הושקעה יגיעה רבה לברר את אמיתות הסיפורים המובאים בו. הספר, שבשני כרכיו מכיל קרוב לאלף עמודים ומעוטרים במאות תמונות נדירות, הנו מושקע גם מצדדיו החיצוניים, הן בגרפיקה והן באיכות הכתיבה.

הספר הנו פרוייקט שבוצע בעידודו ובהנחייתו של הרב מאיר מאזוז, ראש ישיבת 'כיסא רחמים' ורבו של הרב לוי. רבים, ובהם רבים ידועים, מספרים שהתחזקו מהסיפורים על הדמות שסיפור חייה מופיעה בספר.

להשגת הספר: 050-4108108

Yoel_yakoby@shores.org.il

ערוץ 7
אתר החדשות שלך

www.inn.co.il